

สรุปผลการจัดงานสัมมนาเปิดตัวโครงการและการประชุมเชิงปฏิบัติการ “หุ้นส่วน...ฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา”

8 มิถุนายน 2547 ณ ห้องประชุมจตุรี โรงแรม เจ.บี. หาดใหญ่ จ.สงขลา

จากการจัดงานสัมมนาเปิดตัวโครงการและการประชุมเชิงปฏิบัติการ “หุ้นส่วน...ฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา” เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2547 ณ ห้องประชุมจตุรี โรงแรม เจ.บี. หาดใหญ่ จ.สงขลา ซึ่งจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โครงการให้หน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนกลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือนและภาคประชาชน ได้ร่วมกันเสนอความคิดเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อป้องกันและควบคุมมลพิษมิให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำของทะเลสาบสงขลา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสะอาดในการควบคุมและดูแล รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อการเฝ้าระวังปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งการจัดงานสัมมนาเปิดตัวโครงการและการประชุมเชิงปฏิบัติการได้เสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) กลุ่มผู้เข้าร่วมสัมมนา

การจัดงานในครั้งนี้ พบว่ามีผู้เข้าร่วมงานจำนวนทั้งสิ้น 164 ราย ได้แก่โรงงานอุตสาหกรรม 33 ราย อุตสาหกรรมครัวเรือน 8 ราย หน่วยงานท้องถิ่น 41 ราย ประชาชน 41 ราย ภาครัฐ 18 ราย และสื่อมวลชน 23 ราย

(2) ชื่อเครือข่าย

จากผลการลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกชื่อเครือข่ายในงานจากจำนวนชื่อที่ผู้เข้าร่วมงานเสนอขึ้นมาจำนวน 7 ชื่อ ได้แก่ 1) ฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา 2) อนุรักษ์ทะเลสาบสงขลา 3) รักษ์...เลสาบ 4) รักบ้าน รักถิ่น ควนเมืองน่าแล สงขลาบ้านเรา 5) คนรักษ์ลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา 6) เหลียวหลังแลหน้า ทะเลสาบของข้า ร้องฮ้าทุกวัน 7) เราชักทะเลสาบสงขลา สรุปชื่อที่ได้รับการลงคะแนนเสียงสูงสุดให้เป็นชื่อเครือข่ายได้แก่ เครือข่ายรักษ์...เลสาบ โดยในวันงานได้มีการรับสมัครสมาชิกเครือข่าย ซึ่งมีผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายจำนวนทั้งสิ้น 103 ราย ได้แก่ประชาชน 30 ราย โรงงานอุตสาหกรรม 19 ราย หน่วยงานราชการ 43 ราย และอุตสาหกรรมในครัวเรือน 2 ราย

(3) สรุปสาระสำคัญของการจัดงานสัมมนาเปิดตัวโครงการและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

● พิธีเปิดงาน

ในช่วงพิธีเปิดได้รับเกียรติจาก ดร. วิจารณ์ ลิมาฉายา ผู้อำนวยการสำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กล่าวรายงาน และ นายสมพร ใช้บางยาง ผู้ว่าราชการ จ.สงขลา นายอภิชัย ชวเจริญพันธ์ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ และ ศ.ดร. สนิท อักษรแก้ว ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดงาน ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ดร. วิจารณ์ สิมาฉายา ผู้อำนวยการสำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ

ได้กล่าวรายงานถึงวัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากผู้ประกอบการทั้งจากชุมชน เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและร่วมฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา โดยกล่าวถึงปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของทะเลสาบสงขลา และกรมควบคุมมลพิษร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยจึงได้จัดงานขึ้น เพื่อเชิญผู้ร่วมงานทั้งจากผู้ประกอบการ หน่วยงานราชการ และประชาชนในพื้นที่มาร่วมประชุมและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อกรมควบคุมมลพิษจะได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการแก้ไขปัญหามลพิษให้ลดน้อยลงได้

นายสมพร ไร่บางยาง ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา

ได้กล่าวเปิดงานว่าจากปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐ สถาบันที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นรวมถึงรัฐบาลเองมีนโยบายในเรื่องพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แต่ความร่วมมือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ สงขลา นครศรีธรรมราช และพัทลุง เท่านั้น แต่เป็นประชาชนทุกคนที่จะมีจิตสำนึกร่วมกันแก้ไขปัญหาที่แท้จริงได้ ซึ่งการประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกันจะช่วยแก้ไขปัญหามลพิษและเสนอแนวทางแก้ไขที่เป็นระบบ ชัดเจน ทำให้เกิดการฟื้นฟูทะเลสาบสงขลาได้อย่างยั่งยืน

นายอภิชัย ชวเจริญพันธ์ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

ได้กล่าวเปิดงานว่ากรมควบคุมมลพิษมีการตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำ พบว่าทะเลสาบสงขลาเป็นหนึ่งในสองแห่งที่มีความเสื่อมโทรมมากที่สุด อีกสองที่ได้แก่ แม่น้ำท่าจีนตอนล่างและเจ้าพระยาตอนล่าง ตั้งแต่มี พรบ.สิ่งแวดล้อม เป็นต้นมา งบประมาณที่ผ่านมาในช่วง 10-12 ปี เป็นงบประมาณในการแก้ไขมากกว่า 90% ซึ่งไม่ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำเกิดจากหลายกิจกรรม ทั้งอุตสาหกรรม ชุมชน เกษตรกรรม ดังนั้นเพื่อเป็นแนวคิดใหม่ในการแก้ไขปัญหาว่าจะอย่างไรที่จะร่วมมือกันทำให้มลพิษลดลงได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันปัญหาดังแต่ต้นเหตุ ทำให้เกิดน้ำเสียหรือขยะลดน้อยลง โดยในภาคอุตสาหกรรมควรมีการใช้เทคโนโลยีสะอาดมาใช้ซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการที่ดี การประหยัดด้านการใช้น้ำและลดการเกิดมลพิษ และขอความร่วมมือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้ร่วมมือช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ศ.ดร. สนิท อักษรแก้ว ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

ได้กล่าวเปิดงานว่า ในเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่มีพรมแดน ถ้าเกิดปัญหาย่อมส่งผลกระทบต่อทั่วโลก ทุกคนจึงต้องช่วยกัน โดยในปีนี้เป็นปีสิ่งแวดล้อมโลกและเป็นปีของทะเลและชายฝั่งซึ่งประเทศไทยมีชายฝั่งที่ยาวถึง 2700 กิโลเมตรเป็นชายฝั่งที่มีศักยภาพอย่างมาก ทะเลสาบสงขลาก็เป็นแหล่งที่มีศักยภาพมากและเสนอว่าอ่าวโตเกียวยมีลักษณะคล้ายทะเลสาบสงขลาแต่เดิมมีสภาพแต่ปัจจุบันมีการจัดการที่ดี สภาพแวดล้อมน่าอยู่ ดังนั้นการประชุมครั้งนี้เราต้องมาช่วยกันทำให้ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาดีขึ้น สิ่งที่เราขาดคือการไม่พัฒนาพื้นฐานของวิชาการและความรู้และไม่มีตัวชี้วัด โดยไม่มีใครสามารถจัดการได้ดีเท่ากับคนที่อยู่ในพื้นที่นี้ และควรนำผลที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ไปสู่การปฏิบัติ

ช่วง "ทะเลสาบสงขลา...ปัญหาอยู่ที่ไหน" โดยนายอดิศักดิ์ ทองไข่มุกต์ รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

นายอดิศักดิ์ ทองไข่มุกต์ รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ได้กล่าวว่า ปัญหาเรื่องมลพิษในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตระหนักกันมานาน ผู้ที่อยู่ในพื้นที่และได้รับผลกระทบควรจะมีส่วนร่วมและช่วยกันแก้ปัญหาทะเลสาบสงขลาจัดอยู่ในรายชื่อแหล่งน้ำที่มีคุณภาพเสื่อมโทรมติดระดับประเทศ โดยจากการตรวจสอบของทางกรมควบคุมมลพิษและสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ตั้งแต่ทะเลน้อยจนถึงบริเวณปากทะเลสาบสงขลา พบว่าคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากที่สุดบริเวณเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนและบริเวณท่าเรือประมง โดยมีค่าตัวชี้วัดมาตรฐานโดยดูจากค่าออกซิเจนละลายในน้ำ ถ้ามีต่ำกว่า 2 ส่วนในล้านส่วนจะมีปัญหาผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำ หรือดูจากค่า BOD ระดับ 4 mg/l นอกจากนี้ปัญหาจากกิจกรรมในครัวเรือน รวมถึงเกษตรกรรมก็ส่งผลกระทบด้วยเช่นกัน

กรมควบคุมมลพิษได้มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลนครสงขลาไปแล้ว แต่ในปี 2540 ระบบการก่อสร้างระบบบำบัดอื่นในพื้นที่อื่นๆ เช่น ทะเลน้อย จ.พัทลุง เกาะยอ อำเภอสิงหนคร ชะลอมตัว ทำให้ปัญหาน้ำเสียชุมชนยังมีอยู่ ปัญหาน้ำเสียส่วนใหญ่พบว่าเกิดจากน้ำเสียชุมชน 49% อุตสาหกรรมที่มีการบำบัดถูกต้องตามกฎหมาย 6% ฟาร์มสุกรและการเพาะเลี้ยงกุ้ง 45% และกรมควบคุมมลพิษมีแผนงานที่จะเข้าไปดูแลการแก้ปัญหาเรื่องท่าเทียบเรือประมงที่มีการระบายน้ำโดยไม่ผ่านการกำจัด ขยะมูลฝอยที่ติดอยู่ตามชายฝั่งของทะเลสาบสงขลา บ้านเรือนที่ประกอบกิจกรรมอุตสาหกรรมในครัวเรือน การระบายน้ำเสียจากชุมชนริมแม่น้ำ ปัจจุบันทางกรมควบคุมมลพิษจึงหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังด้านมลพิษ อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการให้ความรู้เชิงบูรณาการ โดยปัจจุบันมี 8 โครงการที่ทำอยู่ได้แก่ 1) การควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดโดยใช้มาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางสังคม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ 2) โครงการนำร่องในระบบการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดประเภทชุมชนขนาดเล็ก เพื่อลดปริมาณน้ำเสียที่ปล่อยลงสู่ทะเลสาบสงขลาโดยกรมควบคุมมลพิษต้องการพื้นที่สร้างโครงการนำร่องเพื่อเป็นตัวอย่างและขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ 3) โครงการนำร่องระบบการจัดการน้ำเสียจากฟาร์มสุกร ที่มีขนาดพอสมควรนำมาผลิตก๊าซชีวภาพและลดปริมาณความสกปรกที่จะลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้ซึ่งเป็นโครงการนำร่องและไปสู่การขยายผล 4) โครงการนำร่องระบบการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดประเภทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เมื่อมีน้ำเสียเกิดขึ้นจะแก้ไขอย่างไรซึ่งเป็นโครงการนำร่องและเป็นต้นแบบของระบบบำบัดน้ำทั้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง 5) โครงการเสริมสร้างการจัดการ มลพิษจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา ซึ่งมุ่งให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานน้ำทั้งจากบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 6) โครงการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง อนุรักษ์และฟื้นฟูคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 7) โครงการเสริมสร้างศักยภาพการจัดการมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสะอาดในการลดมลพิษ ลดการใช้พลังงานและการสร้างเครือข่ายของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 8) โครงการจัดทำต้นแบบของระบบการจัดการของเสียจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ดังนั้นปัญหาทั้งหมดอยู่ที่เราจะแก้ได้ก็ต้องเรา

ช่วง “คิดร่วมกัน...ทำให้ได้”

กลุ่มที่ 1 ชุมชนรักษ์สงขลา

คุณณฤทธิ ดวงสุวรรณ ประธานกลุ่มเกริ่นนำว่าภาคชุมชนเป็นแหล่งก่อให้เกิดมลพิษมากกว่าภาคอุตสาหกรรมและให้กลุ่มช่วยกันเสนอความคิดเห็นต่อข้อมูลในช่วงเช้าและจะช่วยแก้ปัญหาได้อย่างไร

คุณพิเชษฐ์ ไชยวรรณ อาจารย์โรงเรียนวัดสถิตย์ชลธาร เสนอความเห็นว่าในอำเภอสิงหนครเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลสาบสงขลา มีโครงการปลูกป่าชายเลนโดยให้นักเรียนออกสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพราะตระหนักว่าชุมชนก่อให้เกิดมลพิษถึง 49% โดยให้นักเรียนได้มีส่วนช่วยปลูกป่าชายเลนและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และอีกโครงการคือการบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนโดยให้เด็กเรียนรู้การนำขยะไปหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพ โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณทะเลน้อย เสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยให้คนในชุมชนและหมู่บ้านช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งปัญหามลพิษในทะเลน้อยอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่มาก ดังนั้นการแก้ปัญหาคือประชาชนแต่ละครัวเรือนต้องช่วยกัน เช่นเรื่องขยะในแต่ละครัวเรือนต้องช่วยกันจ่ายค่ากำจัดขยะก่อน ส่วนในเรื่องระบบบำบัดน้ำเสียถ้าดำเนินการแล้วเสร็จก็จะช่วยกันจ่ายค่าบำบัดน้ำเสียตามมา

คุณ วิมล ทำพะพินนะ ชาวบ้านจากอำเภอควนเนียง เสนอว่า จิตสำนึกต้องเริ่มจากตนเองและครอบครัวก่อน โดยปัจจุบันกลุ่มชุมชนอำเภอควนเนียงรวมกลุ่มกันช่วยเก็บขยะวันละ 2 กระสอบ เสนอให้เด็กช่วยเก็บขยะและให้ค่าตอบแทนกระสอบละ 20 บาท เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เด็กในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมช่วย ซึ่งพบปัญหาคือการประสานงานระหว่างภาครัฐและประชาชนเหมือนมีกำแพงอยู่ไม่คอยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นายกเทศมนตรี อำเภอสทิงพระ กล่าวว่ามีปัญหาเกี่ยวกับที่ทิ้งขยะ จะแก้ปัญหาโดยการแปลงสภาพที่ทิ้งขยะที่กำจัดแล้วเป็นสวน โดยมีการวางแผนในระยะ 4-8 ปี อยากให้มีแผนเรื่องการจัดการขยะ

กลุ่มรักคูซูด เสนอว่าให้เก็บขยะโดยมีการแยกขยะก่อน สำหรับใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพ โดยชาวบ้านเก็บขยะจากครัวเรือนเพื่อทำปุ๋ยชีวภาพใช้เองรวมถึงการทำหัวเชื้อขึ้นเองซึ่งไม่ใส่สารเคมี โดยหัวเชื้อนี้จะสามารถบำบัดน้ำเสียได้ดีมาก

ชาวบ้านจากอำเภอรัตนภูมิ ให้ความคิดเห็นว่าคุณคนไทยยังขาดวินัย ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็กควรเริ่มจากอนุบาล ชาวบ้านที่อาศัยผลประโยชน์จากทะเลสาบต้องช่วยกันอนุรักษ์ ฝึการวางและดูแลโดยแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ระยะแรกที่ชุมชนริมทะเล ระยะที่สองการให้ความรู้ในโรงเรียน โดยทุกคนต้องให้ความร่วมมือรวมทั้งบ้านและโรงเรียน

คุณวิไลรัตน์ อ่อนเปี่ยม อาจารย์จากโรงเรียนสะเดาพรรคชัยพลานนท์อนุสรณ์ ได้ให้นักเรียนที่โรงเรียนปลูกป่าต้นน้ำคลองอู่ตะเภาโดยให้นักเรียนปลูกป่าต้นน้ำเพื่อช่วยรักษาคุณภาพน้ำโดยพานักเรียนไปสำรวจว่าคุณภาพน้ำในบริเวณคลองอู่ตะเภามีค่าเท่าไร เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม

ผอ. จงจิต นีรนาทเมธีกุล สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 กล่าวว่า ได้สนับสนุนให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนได้มีส่วนร่วมช่วยในการตรวจสอบคุณภาพน้ำในแต่ละโรงเรียนและบริเวณที่แหล่งน้ำไหลผ่านซึ่งอาจจะมีหลายโรงเรียนก็ได้ในชุมชนและกระจายไปทั่วทั้งลุ่มน้ำ

คุณหญิงรัตน์ มุแกม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอำเภอดอนสัก กล่าวว่าตนเองได้มีส่วนร่วมช่วยได้โดยเริ่มจากที่บ้าน สอนลูกหลานที่อยู่ในบ้านให้แยกขยะแห้งและขยะเปียกและทุกคนต้องแบ่งหน้าที่ในการทิ้งขยะ โดยขยะเปียกจะใช้จอบขุดฝังกลบทุกวัน เป็นปุ๋ยให้กับต้นไม้ ส่วนในชุมชนได้แนะนำให้ลูกบ้านในตำบลควนลังค์และให้ผู้ใหญ่บ้านทุก ๆ หมู่ ให้ร่วมกันทำ โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยให้การสนับสนุนงบประมาณเรื่องการทำแหล่งน้ำสะอาดได้อย่างไร

คุณวีณา นุยม นักวิชาการป่าไม้ ได้ทำโครงการการเรียนรู้ของเด็กโดยการปลูกป่าชายเลนบริเวณอำเภอยะรังและอำเภอยะรังบุรี ศึกษาการเจริญเติบโตของต้นไม้ การเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติของป่าชายเลน

คุณตะวัน จากเทศบาลเมืองพัทลุง ได้ให้ความคิดเห็นว่า มองเห็นผลกระทบจากน้ำเสีย น้ำใช้จากครัวเรือนลงสู่คลอง อยากเสนอให้ภาครัฐมีมาตรการให้แต่ละครัวเรือนมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อย โดยออกเป็นข้อบัญญัติทางกฎหมาย ท้องถิ่น ให้มีการปลูกป่าต้นน้ำ ไม่เห็นด้วยกับการบังคับให้ธรรมชาติเปลี่ยนไป ประชาชนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับธรรมชาติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในชุมชนเองเห็นปัญหาร่วมกันอยู่ได้แก่มลพิษที่เกิดขึ้นทั้งระบบ และชุมชนก็ช่วยกันแก้ไขปัญหา ซึ่งแบ่งได้เป็น ระดับครัวเรือน ระดับชุมชน ระดับอบต. ทั้งในด้านการจัดการขยะ การจัดเก็บและกระบวนการที่จะทำให้ขยะน้อยลงและมีค่าได้อย่างไร มีแผนโครงการในการแก้ปัญหา น้ำเสียระดับ โรงเรียน การสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในการแยกขยะและการปลูกป่าชายเลน

ที่ประชุมเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาโดยต้องเริ่มจากตนเองในวิถีชีวิตประจำวัน การสร้างจิตสำนึกโดยเริ่มที่เด็ก โรงเรียน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน และให้ภาครัฐมีมาตรการควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำโดยออกเป็นระเบียบ กฎหมายท้องถิ่น

กลุ่มที่ 2 เครือข่ายอุตสาหกรรม

รศ.ดร. สันหทัย กลิ่นพิกุล เสนอให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาลุ่มน้ำทะเลสาบ ซึ่งจากการประชุมในช่วงเช้าโรงงานอุตสาหกรรมก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ ในกฎหมายมี พรบ. โรงงาน 2535 กำกับดูแลอยู่ซึ่งโรงงานทุกโรงต้องมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ได้เข้าสำรวจคุณภาพน้ำที่ปล่อยออกนอกโรงงานสู่แหล่งน้ำ จำนวน 83 โรงงาน พบว่าประมาณ 25% ที่ติดดาวแดงคุณภาพน้ำไม่ผ่านเกณฑ์ จึงอยากเสนอให้ช่วยกันเสนอความคิด

คุณฉลอง พิชชาติโชติ จากบริษัท ทropicคอลแคนนิ่ง ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ได้ให้ความคิดเห็นว่าในส่วนของภาคอุตสาหกรรมต้องมีการดำเนินการอยู่แล้วในเรื่องของการบำบัดของเสีย ดูแล

ระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ตลอดเวลา ทำให้ไม่เกิดปัญหากับชุมชน ภาครัฐ ถ้าทุกคนดูแลก็จะให้ภาพรวมของปัญหาน้อยลง

คุณสินสมุทร จิตจักษ์ จากบริษัทเบทาโกภาคใต้ จำกัด โรงงานผลิตอาหารสัตว์ตั้งอยู่ที่ อ.รัตภูมิ จ.สงขลา มีการนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้เมื่อปี พ.ศ. 2545 พบว่าทุกโรงงานมีน้ำเสีย ของเสียหมด แต่จะมีวิธีการในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพได้ สารเคมี น้ำมันหล่อลื่น น้ำมันเครื่อง ล้วนเป็นของเสียทั้งนั้น การระบายน้ำในคลองต่างๆของโรงงานก็เป็นน้ำเสีย การนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้จะทำให้เราได้ทราบถึงวิธีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการใช้พลังงาน การจัดการของเสียอย่างเป็นระบบ ถ้าทุกโรงงานสามารถทำได้จะทำให้ปัญหาในเรื่องของคุณภาพน้ำลดลง

คุณบุญเลิศ ช่วยเยี่ยม เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล พบว่ามีปัญหาการร้องเรียนของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโรงงาน เมื่อเกิดปัญหามักแจ้งว่ามาจากโรงงาน อยากให้โรงงานได้ร่วมมือกับชุมชนทำความเข้าใจกับชาวบ้าน การทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถให้ชุมชนตรวจสอบได้ ตั้งเครือข่ายชุมชนในการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย การถ่ายของเสียต่างๆ

คุณพจนา จากบริษัทอินโนเวทีฟ โกลฟ์ ซึ่งผลิตถุงมือยาง โดยโรงงานมีการใช้น้ำมาก เสนอว่าควรบำบัดน้ำให้ได้ตามมาตรฐานหรือต่ำกว่ามาตรฐานและมีการกักเก็บไว้ก่อนปล่อยออกและแนะนำให้ปล่อยออกบางส่วนเพื่อลดความสกปรก ซึ่งอาจมีการเลี้ยงปลาไว้ภายในบ่อเพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำ

คุณเสาวภา อังสุพานิชย์ เสนอว่าโรงงานต้องทำหน้าที่ของตนเองในการตรวจสอบตนเอง รับผิดชอบ และมีหน่วยงานตรวจสอบเองได้เป็นไปตามมาตรฐานตามกฎหมาย ไม่เพิ่มภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของอบต. ในการมาตรวจสอบ ภาคอุตสาหกรรมควรมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เพื่อดูแลและประสานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และควรแยกประเภทของเสียที่ปล่อยออก

ประธานที่ประชุมแจ้งว่าโรงงานทุกโรงงานต้องมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบระบบบำบัดและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำเครื่องอยู่แล้ว และแนะนำว่าควรเปิดโรงงานให้ อบต. และประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบได้

คุณอนุทิน สุธาพันธ์ กรมควบคุมมลพิษ ชี้แจงว่าโรงงานมีระบบตรวจสอบอยู่แล้วแต่จุดประสงค์ที่จัดงานสัมมนาในวันนี้เพื่อให้ชุมชนและโรงงานจะร่วมมือในการแก้ปัญหาได้อย่างไร ไม่กล่าวโทษซึ่งกันและกัน สมัยก่อนมลพิษที่ลงสู่ทะเลสาบสงขลายังน้อยอยู่ แต่ปัจจุบันมลพิษที่ปล่อยลงสู่ทะเลสาบสงขลามากขึ้นแต่ความสามารถในการรองรับเท่าเดิม ควรมองถึงปริมาณน้ำทิ้งที่ปล่อยลงด้วยไม่ใช่มองแค่ค่า BOD ให้ได้ตามมาตรฐานอย่างเดียว และควรมองถึงการนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น ล้างพื้นลดน้ำต้นไม้ ในวันนี้อาจให้เกิดความร่วมมือในการช่วยฟื้นฟูให้ดีขึ้น

คุณสุรศักดิ์ คงเพชร จากบริษัทไทยยูเนียนฟีดมิลล์ ผลิตอาหารสัตว์ ได้ให้ความคิดเห็นว่าอันดับแรกที่โรงงานจะทำอะไรก็คือเรื่องของกำไร และอันดับสองคือชุมชน โครงการเกี่ยวกับทะเลสาบสงขลาเห็นเริ่มมานานแล้วแต่ไม่เห็นรูปธรรม เห็นว่ามีศักยภาพในการจัดการแต่มีเรื่องของการลงทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ชุมชนไม่มีความรู้ในเรื่องของศัพท์วิชาการ อยากให้หน่วยงานภาครัฐร่วมมือกันและช่วยสนับสนุนข้อมูลในทางวิชาการให้กับทางโรงงานซึ่งมีเรื่องของกำลังเงินอยู่แล้วและยินดีให้การสนับสนุน

คุณทรงศักดิ์ จากเทศบาลตำบลควนลัง ได้ให้ความคิดเห็นว่ามีโอกาสเข้าเป็นคณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบโดยใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมาย จากผลการตรวจสอบน้ำทิ้งโรงงานที่เข้าร่วมโครงการพบว่ายังมีโรงงานที่ไม่ได้ตามมาตรฐาน ระบบบำบัดยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งพบปัญหาว่าประชาชนไม่ได้ประเมินในเรื่องของความรู้เชิงวิชาการ แต่ประเมินในเรื่องของความรู้สึก เช่น การเกิดผื่น คัน ความไม่เข้าใจระหว่างชาวบ้าน หน่วยงานราชการ โรงงานจำเป็นต้องมาคุยกันว่าข้อจำกัดของแต่ละฝ่ายเป็นอย่างไร ประชาชนไม่ทราบเรื่องของคุณภาพน้ำแต่จะอาศัยวิถีชีวิตประจำวันเป็นตัวบอก การที่มีน้ำมากหรือน้อยย่อมส่งผลต่อคุณภาพแหล่งน้ำ หน้าที่ส่วนที่มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำจะมีส่วนช่วยรักษาคุณภาพน้ำได้อย่างไรอยากให้เห็นเป็นรูปธรรม

ประธานที่ประชุมเสนอว่า สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา ถ้ามีความร่วมมือกับนักวิชาการและจัดเป็นเครือข่ายให้โรงงานอุตสาหกรรมเข้าเป็นสมาชิกให้มากและให้คณะทำงานของสภาอุตสาหกรรมเข้าไปให้ความช่วยเหลือกับโรงงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ให้สามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานซึ่งเมื่อช่วยเหลือแล้วต้องดำเนินการด้านเทคโนโลยีสะอาดเข้าไปด้วยซึ่งจะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้ด้วย และเปิดโรงงานให้บุคคลภายนอกเข้าไปเยี่ยมชมโรงงาน

คุณสมชาย เมฆทวี บริษัทโชติวัฒน์อุตสาหกรรมการผลิต กล่าวว่า พบปัญหาเกี่ยวกับชุมชนข้างโรงงานมีการใช้ยาเบื่อทำให้ปลาตายและโทษโรงงานว่าปล่อยน้ำเสียทำให้ปลาตายจึงอยากเสนอให้ทางเทศบาลหรืออบต. ควรให้ความรู้กับชาวบ้าน และเสนอว่าควรให้ความรู้ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ให้นักศึกษาฝึกงานมาดำเนินการด้านเทคโนโลยีสะอาด การทำไบโอดีเซลโดยนำน้ำมันที่ไม่ใช้แล้วจากกระบวนการผลิตส่วนหนึ่งมาทำเป็นเชื้อเพลิงในกระบวนการผลิต การทำปุ๋ยหมัก การทำปุ๋ยเม็ด การแยกกระดาษที่ใช้แล้วกลับมาจัดการ มีการจัดการลดของเสียตั้งแต่ต้นทางโดยลดการใช้น้ำตั้งแต่กระบวนการผลิตซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการศึกษาของโรงงานซึ่งจะได้ความรู้จากอาจารย์ และนักศึกษาที่เข้ามาร่วมดำเนินการ การดำเนินการเทคโนโลยีสะอาดสามารถประหยัดการใช้พลังงาน 10% ของค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน โดยในแต่ละปีใช้จ่าย 40-50 ล้านบาท สามารถลดการใช้น้ำดี และลดการบำบัดน้ำเสียได้อีก

คุณพิกุล บุรีภักดี ประชาชนในพื้นที่ เสนอว่าควรใช้มาตรการเครือข่ายของคณะทำงาน และในกลุ่มที่ทำดีแล้วควรมีการลดภาษี การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจะมีต้นทุนน่าจะช่วยในการลดค่าใช้จ่ายด้านภาษีลงซึ่งจะทำให้เห็นเป็นรูปธรรม

ประธานสรุปว่ารัฐบาลควรออกมาตรการจูงใจให้กับโรงงานที่ตั้งใจที่จะทำระบบบำบัดให้ดี การดำเนินการด้านเทคโนโลยีสะอาด มาตรการจูงใจในการบำบัดมลพิษ เสนอให้กรมควบคุมมลพิษเพิ่มดาวเงินอีกหนึ่งดวงเพื่อให้กับโรงงานที่มีการใช้น้ำมากแต่ไม่สามารถดำเนินการได้ Zero discharge

คุณวิมล ทำพะพินนะ องค์กรชาวบ้านอำเภอควนเนียง เสนอว่าส่วนราชการและโรงงานที่เกี่ยวข้องนอกจากด้านน้ำแล้ว ควรคำนึงเรื่องของกลิ่นด้วย พบว่าในเขตสี่แยกคูหาและสี่แยกควนลังพบมีปัญหาเรื่องกลิ่น ประธานสรุปว่าสงสัยว่าเป็นโรงงานแปรรูปยาง เมื่อทิ้งน้ำลงไปจะใส่กรดกำมะถันเพื่อจับน้ำยางและจะเกิดก๊าซไข่เน่า ซึ่งกลิ่นเหล่านี้ควรต้องได้รับการแก้ไขเช่นเดียวกัน

คุณเบญจวรรณ ประภาพงษ์ บริษัทไทยยูเนียนพีตมิลล์ เสนอว่าทางโรงงานมีการนำน้ำเสียกลับไปใช้ทั้งหมดไม่มีการปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม อยากให้มีแหล่งความรู้ทางวิชาการที่สามารถปรึกษาได้

ประธานเสนอว่าให้สมัครกับสภาอุตสาหกรรมจะมีเจ้าหน้าที่เข้าไปให้คำปรึกษาได้ คุณอนุคุณ สุธาพันธ์ จากกรมควบคุมมลพิษชี้แจงว่าในโครงการนี้ยังมีการรับสมัครสมาชิกเครือข่าย และรับสมัครผู้ประกอบการที่จะเข้าดำเนินการด้านเทคโนโลยีสะอาด ซึ่งมีการรับสมัครในวันนี้ด้วย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นคือการขาดความร่วมมือกันระหว่างโรงงานและชุมชนอันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจกัน ความไม่ต่อเนื่องของโครงการที่เกิดขึ้นจากภาครัฐ รวมถึงประชาชนและภาคอุตสาหกรรมยังขาดความรู้ในเชิงวิชาการในด้านการดูแลและควบคุมมลพิษ

แนวทางการแก้ไข คือ การจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายในกลุ่มของโรงงานอุตสาหกรรมและประชาชน มีการให้ข้อมูลทางด้านวิชาการทั้งจากเอกสารและนักวิชาการ มีการนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ในการลดภาษีสำหรับโรงงานที่ทำดีอยู่แล้ว และมีการเพิ่มดาวเงินเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับโรงงาน

กลุ่มที่ 3 เกษตรยั่งยืน

คุณสิทธิชัย ขวัญจันทร์ เสนอให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเสนอความคิดเห็น

อาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอความคิดเห็นว่ามีโอกาสร่วมฟื้นฟูทะเลสาบสงขลาโดยร่วมกับ อบต. ท่าหิน เป็นการร่วมมือในการแก้ไขปัญหา สิ่งแรกที่ยากกับฟังคือปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่มาจากอะไรบ้าง คุณ สิทธิชัย ขวัญจันทร์ เสนอว่า ปัญหาจากฟาร์มสุกร ได้แก่มูลสุกรซึ่งมีวิธีแก้คือการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา แต่ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กที่มีการปล่อยน้ำเสียลงทะเลสาบสงขลา กรมส่งเสริมการเกษตรจะมีงบประมาณสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียขนาดเล็กให้ แต่ปัญหาที่พบคือกลุ่มเกษตรกรรายย่อยไม่มีทุนหลักทรัพย์ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมถ้าทางภาครัฐเข้ามาช่วยก็จะดี ซึ่งทางกรมควบคุมมลพิษมีโครงการนำร่องในการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียจากฟาร์มสุกรอยู่แต่ในอนาคตอาจมีการให้ผู้ประกอบการมีส่วนช่วยเรื่องค่าใช้จ่ายในบางส่วน

ปัญหาเรื่องน้ำกุง มีการปล่อยน้ำทิ้งที่มีค่า BOD สูง ปล่อยน้ำโคลนสู่ทะเลสาบ ปริมาณไนโตรเจนและฟอสฟอรัส สูงเกินกว่า 5 เท่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหาร

ปัญหาเรื่องสวนยางพารา ซึ่งเป็นการปลูกสวนยางระบบรากไม่ซึมซับน้ำเป็นการทำลายระบบนิเวศทำให้ทะเลสาบตื้นเขิน วิธีแก้คือ ควรมีการทำสวนยางแบบยั่งยืนโดยใช้เครื่องตัดหญ้าแทนการไถพรวนช่วยลดการชะล้างหน้าดิน ปลูกพืชชนิดอื่นแซมในสวนยางเพื่อลดการพังทลายของดิน ช่วยเรื่องการตื้นเขินของทะเลสาบ ควรมีการควบคุมการใช้สารเคมี เช่นยาปราบศัตรูพืชซึ่งจะมีโลหะหนักที่ปล่อยลงสู่ทะเลสาบสงขลา รวมถึงควรพิจารณาเรื่องการใช้ปุ๋ย

ปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของป่าพรุควนเค็ริง ซึ่งเกิดจากไฟป่าเมื่อ ปี พ.ศ.2545 ทำให้ปริมาณน้ำไหลสู่ทะเลน้อย และทะเลสาบสงขลาตลลง ทำให้ป่าพรุไม่สามารถดักจับตะกอนไว้ได้ รวมถึงปัญหาการใช้สารเคมีมากเกินไปซึ่งมีผลต่อพันธุ์ปลา วิธีแก้ไขควรมีการจัดการและมียุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูป่าพรุควนเค็ริง

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่เกิดมาจากหลายสาเหตุได้แก่ ฟาร์มสุกร นาุ้ง ที่มีการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ การทำสวนยางพาราที่มีการไถพรวนทำให้ระบบรากไม้ซึมซับน้ำเกิดการชะล้างของหน้าดินทำให้ทะเลสาบตื้นเขิน การใช้สารเคมีและยาปราบศัตรูพืช ไทลลงสู่แหล่งน้ำส่งผลต่อพันธุ์ปลา ความเสื่อมโทรมของป่าพรุ ความเค็มทำให้ปริมาณน้ำไหลลงสู่ทะเลน้อย ทะเลสาบสงขลาลดลง ทำให้ความเข้มข้นของมลพิษในทะเลสาบสงขลามีมากขึ้น

แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ การสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียขนาดเล็กในฟาร์มสุกร ฟาร์มกุ้ง ก่อนที่จะปล่อยสู่แหล่งน้ำ การทำสวนยางแบบยั่งยืนโดยใช้เครื่องตัดหญ้าแทนการไถพรวน รวมถึงปลูกพืชชนิดอื่นแซมในสวนยาง การควบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตร และควรมียุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูป่าพรุ ความเค็ม

ช่วง “มองต่างมุม...มุ่งฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา”

ศ.ดร. ธงชัย พรรณสวัสดิ์ ประธานดำเนินรายการ กล่าวเชิญและแนะนำวิทยากร มุมชุมชน ได้แก่ คุณณฤทธิ ดวงสุวรรณ มุมอุตสาหกรรม ได้แก่ รศ.ดร. สันต์ชัย กลิ่นพิกุล มุมเกษตรกรรม ได้แก่ คุณยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร และคุณสิทธิชัย ชวีญจันทร์ ผู้ประกอบการฟาร์มสุกร

คุณณฤทธิ ดวงสุวรรณ นักวิชาการอิสระ คณะกรรมการพัฒนาลุ่มน้ำ

กล่าวสรุปว่าเกิดปัญหาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจริงและมีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนและเป็นที่ยอมรับและไม่มีหน่วยงานใดที่รับผิดชอบชัดเจนและวิธีที่จะช่วยแก้ไขได้แบ่งเป็น 3 หน้าที่ใหญ่ หน้าที่หนึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในระดับกระทรวง หน้าที่สองคือหุ้นความรู้ นักวิชาการท้องถิ่น ข้อมูลต้องชัดเจนแก้ไขได้รวดเร็ว และหน้าที่สามหุ้นชุมชน เช่น โรงเรียน ชุมชน อบต. ท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งจากการประชุมในช่วงเช้าได้ข้อสรุปและยอมรับว่าเกิดปัญหามลพิษในชุมชนและมีข้อเสนอเรื่องในชุมชนที่ต้องการแก้ไขปัญหของตนเองคือการพยายามแยกขยะ ค่ายเยาวชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การนำนักเรียนในโรงเรียนไปสำรวจและตรวจวัดคุณภาพแหล่งน้ำเพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การนำนักเรียนปลูกป่าชายเลน พยายามการจัดการขยะเพื่อทำปุ๋ยในชุมชนซึ่งเป็นวิถีชีวิตในการ แก้ไขปัญหามลพิษ ใช้ต้นไม้ป่าชายเลนในการช่วยกำจัดน้ำเสีย ในชุมชนมีภาคีกลุ่มในการแก้ไขปัญหา มีโรงเรียนช่วยสนับสนุน สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ได้ให้ความช่วยเหลือ กระบวนการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ ใช้เทคโนโลยีที่ชุมชนเข้าถึงได้จึงจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

รศ.ดร. สันต์ชัย กลิ่นพิกุล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ได้ชี้แจงข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสียที่บำบัดแล้วลงสู่แหล่งน้ำทะเลสาบสงขลา 7 ลุ่มน้ำ มีทั้งสิ้น 107 โรงงาน สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ได้สำรวจโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทางกฎหมายประมาณ 25 % ซึ่งทางโรงงานจะมีมาตรการทางกฎหมายบังคับได้แก่พระราชบัญญัติ

โรงงาน พ.ศ. 2535 โดยโรงงานที่ทุกโรงที่ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องลงทุนทำระบบบำบัดมลพิษให้ได้ตามมาตรฐานซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และเจ้าหน้าที่จากกรมโรงงานส่วนกลางกำกับดูแล และมีเจ้าหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลขึ้นทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม ในการดำเนินการของโรงงานอุตสาหกรรมไม่เพียงแต่มองที่ระบบการบำบัดอย่างเดียว ควรต้องมองที่กระบวนการผลิต วัตถุดิบ การนำของเสียมาใช้ประโยชน์ หรือเทคโนโลยีสะอาดซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลงได้ และกรมโรงงานอุตสาหกรรมต้องเข้มงวดเอาจริงเอาจังดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานกฎหมาย การจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายโรงงานอุตสาหกรรมควรมีนักวิชาการให้ความช่วยเหลือ ชาวบ้านในชุมชนคอยช่วยเฝ้าระวัง และตรวจสอบ โรงงานควรมีความสัมพันธ์ที่ดีให้เยี่ยมชม การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ข้อเสนอแนะมีการลดภาษีให้โรงงานที่ตั้งใจกำจัดมลพิษ

คุณยงยุทธ ปรีดาลัมพะบุตร สถาบันการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จ.สงขลา

ทางด้านการประมงมีการติดตามคุณภาพน้ำทางระบบนิเวศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 และในปี พ.ศ. 2537 พบว่ามีสาหร่ายเซลล์เดียวขึ้นเป็นจำนวนมากและมีสัตว์น้ำตายเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2545-2546 มีการเจริญของสาหร่ายขนาดใหญ่ และกรมประมงได้ช่วยฟื้นฟูทะเลสาบโดยปล่อยกุ้งกุลาดำรอบๆทะเลสาบ และชาวประมงสามารถจับสัตว์น้ำมาเพื่อเลี้ยงชีพอยู่ได้ ทางด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมประมงเสนอแนวคิดว่าการทำนากุ้งนั้นจะต้องได้ GIP โดยน้ำที่ถ่ายออกจากฟาร์มต้องได้มาตรฐานของกรมควบคุมมลพิษ ไม่ใช่ยาต้องห้าม และเสนอให้มีการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งในระบบปิด

คุณสิทธิชัย ขวัญจันทร์ ผู้ประกอบการฟาร์มสุกร

ได้กล่าวว่าได้มีการรวมกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงสุกรเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ ซึ่งปัญหาที่พบคือเป็นฟาร์มขนาดเล็กและเป็นกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงรายย่อยที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะน้ำเสียลงสู่ทะเลสาบสงขลา

ศ.ดร. ธงชัย พรรณสวัสดิ์ เสนอชื่อเครือข่ายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเลือก ผลสรุปว่าชื่อที่ได้รับการลงคะแนนให้เป็นชื่อเครือข่ายได้แก่ เครือข่ายรักษ์...เลสาบ

คำถามจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

- การเลี้ยงปลาในกระชังส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำอย่างไร

อาหารที่เลี้ยงปลากินไม่หมดอาจตกลงสู่พื้นดิน ทำให้น้ำเน่าเสีย การแก้ปัญหาควรมีการจัดระบบการวางกระชังไม่ให้หนาแน่นจนเกินไป มีการขุดลอกตะกอนที่อยู่ใต้กระชังขึ้นมา

- การใช้สารเคมีในการเกษตรมีผลกระทบต่อ ดิน น้ำอย่างไรและจะแก้ปัญหาได้อย่างไร

มีการจดทะเบียนสารเคมีในแหล่งน้ำ และให้มีการปฏิบัติให้ใช้สารเคมีที่มีการจดทะเบียนแล้วเท่านั้น

- ประชาชนมีส่วนช่วยฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งน้ำได้อย่างไร

จ่ายค่าบำบัดน้ำเสีย ติดตั้งระบบบำบัดก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ

- การนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลา ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไร ผลเป็นอย่างไร และประสบปัญหาอย่างไร

โรงงานในกลุ่มโชติวัฒน์ 12 โรงงานในกลุ่มอาหารทะเลแช่แข็ง ได้ดำเนินการด้านเทคโนโลยีสะอาด ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายปีละไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท โดยก๊าซชีวภาพที่ได้จากระบบบำบัดน้ำเสียสามารถป้อนเข้าถังและนำไปใช้แทนเชื้อเพลิงใน Boiler ส่วนตะกอนน้ำเสียที่ออกจากระบบบำบัดใส่กากน้ำตาล หัวกุ้งทำเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ ใช้ในโรงงานและแจกชาวบ้านได้

- การจับปลาเล็ก ทางกรมประมงมีนโยบายแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

กรมประมงมีศูนย์ปราบปรามโดยเฉพาะทะเลสาบตอนนอก ไม่ให้มีการจับปลาเล็ก และชาวประมงต้องมีส่วนร่วมโดยแบ่งเป็นโซน โซนร่องเรือ โซนใช้เครื่องมือ โซนอนุรักษ์

สรุป

ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข และการแก้ไขจำเป็นต้องมีการลงทุน ค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องมีส่วนร่วมกันทุกคนโดยการไม่ทิ้งของเสียลงสู่แหล่งน้ำ มีการเผยแพร่ความรู้โดยการสร้างเครือข่ายซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่จะช่วยกันเฝ้าระวัง ดูแล และแก้ไขปัญหาทะเลสาบสงขลาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภาพบรรยากาศการประชุมเชิงปฏิบัติการ "หุ้นส่วน...ฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา"

